

Barns opplevelse og utforskning i naturen og naturens mangfold

---

En deskriptiv studie av didaktisk arbeid i barnehagen

Elisabeth Solvang Soraas

[Kandidatnummer 10]

Bacheloroppgave

[BDBA4900]

Trondheim, januar - april 2023

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innhold

1	Innledning.....	3
1.1	Valg av tema og problemstilling	3
1.2	Oppgavens oppbygging	4
1.3	Informasjon og begrepsavklaring	4
2	Metode.....	5
2.1	Valg av metode	5
2.1.1	Valg av informanter	5
2.1.2	Gjennomføring av intervju og transkribering.....	6
3	Analysearbeid.....	7
3.1	Kategorisering og tolkning	7
3.2	Metodekritikk	7
3.2.1	Validitet og generaliserbarhet	8
3.2.2	Reliabilitet	8
3.3	Forskningsetikk	9
4	Teori	10
4.1	Nærmiljø.....	10
4.2	Barnehagelæreren og naturmangfold.....	11
4.3	Barns utforskning og opplevelse	12
4.3.1	– og utbytte.....	13
4.4	Planlegging i barnehage.....	13
4.4.1	Didaktikk	13
4.4.2	Personals samarbeid	13
4.4.3	Barns medvirkning	14
5	Presentasjon av funn og drøfting.....	15
5.1	Personalsammensetting og planlegging.....	15
5.1.1	Bemannings- og pedagognorm	15
5.1.2	Planlegging, samarbeid og medvirkning.....	16
5.2	Pedagogen og nærmiljøets naturområder	19
5.3	Informantenes pedagogiske perspektiver	21
5.3.1	Naturens mangfold som læringsmaterieill	23
5.4	Barnas opplevelse og utbytte.....	24
5.4.1	Naturen som arena for barns lek, undring, utforskning og læring	24
5.4.2	Barnas utbytte.....	26

5.5	Informantenes vurderinger	28
6	Avslutning	29
7	Referanser.....	32
8	Vedlegg	34
8.1	Informasjons- og samtykkeskjema	34
8.2	Intervjuguide.....	38
8.3	Utrekning pedagognorm	39

1 Innledning

1.1 Valg av tema og problemstilling

Med egen interesse for naturen og mangfoldet i naturen, og med kunnskap om hvor viktig naturmangfold er for menneskets eksistens; «Naturmangfold er vårt livsgrunnlag på planeten.» (FN-sambandet, 2022, mine kursiver), finner jeg det interessant å forske på hvordan temaet kan jobbes med i barnehagen.

I tillegg er jeg ute etter å finne ut om det er vanlig eller ikke med didaktiske planer og pedagogiske opplegg for å bidra til barns opplevelse og utforskning av naturen og dens mangfold.

Det er et verdensomspennende tema å ta vare på naturen som en del av å bevare og opprettholde en fremtidsrettet bærekraftig utvikling. Kjennskap til hva man skal ta vare på, hvorfor og hvordan, kan være et steg som gir barnehagebarn innsikt i betydningen av å være miljøbevisst. Bakke (2011, s. 153) informerer om at det er en viktig del for den bærekraftige utviklingen at vi blir klar over, og bidrar til å bevare, naturens mangfold.

I barnehagen kan barn ha mulighet til å bli klar over i hvert fall noe av naturens mangfold og få en begynnende innsikt i hvordan bevare mangfoldet, som er en viktig del av å bevare og opprettholde en bærekraftig utvikling. For å finne ut hvordan det jobbes i barnehager for å gi barna opplevelser og mulighet til utforskning i naturen og naturens mangfold ble problemstillingen:

"Hvordan bidrar barnehagen til barns opplevelse og utforskning av naturen og naturens mangfold?"

Jeg benyttet meg av en deskriptiv forskningsmetode der jeg samlet inn og analyserte data fra gjennomførte kvalitative intervjuer av tre pedagogiske ledere i tre barnehager.

Problemstillingen er begrenset til å omhandle naturen og naturmangfold i barnehagens nærmiljø. Begrensningen bunner i både fordypningens tema om barns læring i et nærmiljøperspektiv, og at jeg ønsker klarhet i hvordan barnehagens nærmiljø kan bli og blir benyttet for å oppfylle rammeplanens¹ forskrift om å la barn oppleve og utforske naturens mangfold (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 52).

---

¹ Rammeplan for barnehagen, innhold og oppgaver, 2017 fremhever viktigheten med å gi barna muligheten til å oppleve og utforske naturen og naturens mangfold gjennom arbeid med fagområdet Natur, miljø og teknologi.

Besvarelsen vil omhandle barnehagenes arbeid med å la barna oppleve og utforske natur og naturmangfold i de økosystemer barnehagene har i sitt nærmiljø.

1.2 Oppgavens oppbygging

I innledningen begrunner jeg valg av tema og formulerer prosjektets problemstilling. Jeg informerer om temaets rammer som jeg forsker innenfor, kort om innhold i oppgavens kapitler og avklarer noen begreper.

Metodedelen informerer om hvordan jeg har forsket for å få svar på problemstillingen, jeg kritiserer forskningen etisk og metoden etter validitet og reliabilitet.

I teoridelen skriver jeg om nærmiljø, naturmangfold, barns opplevelse og utforskning, og planlegging. Temaer jeg har funnet relevant for å analysere data fra intervjuene, drøfte funn og for å besvare problemstilling.

Jeg avslutter med å presenterer og diskutere det jeg har funnet og besvarer problemstillingen med en sammenfatning av funn fra innsamlet datamateriale.

1.3 Informasjon og begrepsavklaring

Rammeplanen som omtales i besvarelsen er Utdanningsdirektoratet sin utgivelse av forskrift 1. august 2017, med overordnede bestemmelser om barnehagers innhold og oppgaver.

Unntaket er ved en referering til Kari Hoås Moen (2012, s. 31), da det er Kunnskapsdepartementet sin forskrift 1. mars 2011 som gjelder.

Nærmiljø er ifølge Moen (2012, ss. 79, mine kursiver) et begrep som signaliserer et territorium med nokså kort geografisk distanse fra forankringspunktet, der hovedprinsippet er at det skal være lett tilgjengelig og gjerne i *gangavstand* fra barnehagen. Hun informerer om at barnas perspektiver på nærmiljøet forandrer seg ettersom barna blir eldre, og begrunner det med at barnas fysiske rekkevidde økes. Jeg forstår det som at barnas utholdenhet og skritt lengde økes og turmål som tidligere var utfordrende eller utenfor rekkevidde er blitt overkommelige.

Hos barnehagene i denne besvarelsen vil nærmiljøets muligheter og utstrekning gjøre seg gjeldende i informantenes informasjon om hvordan de jobber med å bidra til barnas opplevelser og utforskning av naturen og dens mangfold.

Natur og mangfold i naturen er begreper som rommer essensen i min besvarelse. FNs (2022, mine kursiver) definisjon på begrepet *naturmangfold* omfatter alle de *ulike variasjonene av liv* som finnes i naturen; dyr og planter i alle geografiske områder og i ulike *økosystemer*.

Eksempler på Norges hovedøkosystemer er «kyst og hav», «elver og innsjøer», «våtmarker», «skog» og «fjell» (Økosystem, u.d.). Bakke (2011, s. 153, mine kursiver) påpeker at det er *naturmangfoldet* som har den avgjørende betydningen for at jordas *økosystemer* skal kunne opprettholdes.

Jeg vil forholde meg til begrepene *natur* og *mangfold i naturen* i ulike variasjoner i teksten, samt informere om barnehagenes tilgjengelige *økosystemer* og hvordan pedagogiske ledere beskriver at de jobber for å bidra til at barna opplever og utforsker naturen og naturens mangfold.

2 Metode

Når jeg er instrumentet for innsamling av data, må jeg være bevisst mitt eget ståsted i forhold til det jeg forsker på (Bergsland & Jæger, 2022, s. 30). Dette ståstedet er lettere beskrevet i innledningen.

2.1 Valg av metode

En måte å få svar på problemstillingen om barnehagers arbeid med å fremme barns kjennskap til naturen og mangfoldet i naturen, er å stille spørsmål om arbeidet. Det falt meg naturlig å prate med personal i barnehage, fremfor å observere barn og personal, da jeg av arbeidsmessig grunn ikke har mulighet til å være til stede lenge nok til å få reelle observasjoner.

Jeg benyttet en kvalitativ metode som involverte en semistrukturert intervjuguide, gitt informanter i forkant av intervju. Intervjuene ble gjennomført på tidspunkt som passet informantene, på informantenes arbeidssted, på rom forbehold personalet i barnehagen.

2.1.1 Valg av informanter

Personal i barnehage er mulige informanter da de i løpet av sitt arbeid i barnehage har hatt mulighet til å befatte seg med natur og naturens mangfold i ulike situasjoner. Da jeg ønsker å

få med det didaktiske i arbeid med naturen og dens mangfold, falt valget på barnehagers pedagogiske ledere.

Mail med forespørsel om informanter, vedlagt informasjons- og samtykkeskjema og intervjuguide, ble sendt ut til utvalgte barnehager, lettere utvalgt etter beliggenhet. en urban og to i bydeler med ulik avstand til bysentrum.

2.1.2 Gjennomføring av intervju og transkribering

Ut fra informantenes ønske om sted og tidspunkt møtte jeg opp for å gå gjennom intervjuguiden. Informantene ble informert på forhånd om mitt ønske om å gjøre lydopptak for å sikre en jevn flyt i samtalen, og for å unngå tap av verdifull informasjon og data som kan være relevant for prosjektet.

I tillegg vil en ordrett transkripsjon, anonymisert fra dialekt til bokmål, bidra til å styrke besvarelsens reliabilitet, da ordene i transkripsjonene ikke vil være preget av min hukommelse, men være direkte gjengivelser av informantenes informasjon.

Dalland (2007, s. 174) fordrer å bevare mest mulig av det som opprinnelig skjedde når intervjuet transkriberes, og at ved å transkribere intervjuene selv, vil jeg kunne komme på ting som hendte eller komme på mulige tolkninger av teksten.

Jeg fant det meget nyttig å transkribere intervjuene selv, gjenoppleve samtalene og erindre sammenhenger og min forståelse i intervjuøyeblikkene. Transkriberingene, mitt empirisk datamateriale for analyse og tolkning, sender meg fort tilbake til hvert enkelt intervju, og jeg minnes informantenes måte å uttrykke seg på.

Etter endt intervju forsikret jeg meg, at jeg kunne ta kontakt med informantene og på hvilken måte, om jeg skulle finne det nødvendig med mer/dypere informasjon eller forklaring.

Etter transkribering ble lydopptak slettet. Dalland (2007, s. 176) påpeker at opptak skal slettes etter avsluttet prosjekt, for å ha kontroll om jeg skulle være uheldig å miste oversikten. Da jeg har lite datamateriale å handtere, finner jeg det enkelt å ha oversikt over hvor jeg lagrer og sikrer datamaterialet. Derimot er det vanskeligere å få god nok oversikt over alt som står skrevet i selve intervjutranskripsjonene, og tolke det uten å være subjektiv i prosessen.

3 Analysearbeid

Som følge av intervjuguidens vinkling og det som kom frem under intervjuene med de tre pedagogiske lederne, ble problemstillingen; "Hvordan bidrar barnehagen til barns opplevelse og utforskning av naturen og naturens mangfold?". I datamaterialet fra intervjuene skal svaret på problemstillingen være å finne, og slik fant jeg mine svar som jeg mener er betydningsfulle:

3.1 Kategorisering og tolkning

Etter intervjuene er informasjon fra transkripsjonene kategorisert etter intervjuguidens spørsmål. Dette forenklet sammenligning og vurdering av svarene, samt analysen og tolkningen av dataene. Det innsamlede datamateriale er sortert under disse kategorier, der noen overlapper hverandre, for eksempel i forhold til hvordan turer blir planlagt og av hvem, og i forhold til hvilket pedagogisk innhold/fokus turene har og hvordan det jobbes for å la barn oppleve og utforske naturen og dens mangfold.

Ved å konstruere et system for å indeksere datamengden i en meningsfull inndeling, forenklet jeg identifiseringen, jeg fant lettere igjen spesielle, aktuelle temaer i datamaterialet ved å inndele materialet i analysearbeidet kategorisk (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2021, s. 154).

Videre i analysen satte jeg skriftlige koder ved den kategoriske inndelingen, prøvde å fremheve relevansen til problemstillingen ved å forenkler innholdet. Og fargekoder i transkripsjonene går igjen i analysearbeidet og hjelper meg å finne tilbake til opprinnelige opplysninger i transkripsjonene.

Jeg benyttet Microsoft sin programvare Word til dette arbeidet.

I besvarelsens presentasjon av funn gir en kontekstuell organisering av datamaterialet, da jeg vil fremstille det jeg ser som spesifikt for arbeidet med barns opplevelse og utforskning av naturen og naturens mangfold enkeltvis, og avslutte med å sammenfatte det i en besvarelse på forskningsprosjektets problemstilling (ibid. s. 159).

3.2 Metodekritikk

Som uerfaren intervjuer, med svært få intervju-erfaringer kan innsamling av data gjennom intervju bli mangelfull selv med forberedt intervjuguide. I analyse og tolkning av data kan det

være jeg savner utfyllende svar på et spørsmål og under intervjuet burde stilt noen tilleggs- eller oppfølgingsspørsmål. Med fare for å mangle nok opplysning finner jeg det meningsfylt å avtale med informanter at kontakt opprettholdes til besvarelse er ferdigstilt.

3.2.1 Validitet og generaliserbarhet

For å sikre besvarelsens validitet må min fremgangsmåte for å samle data og analysere funn, reflektere mitt formål med prosjektforskningen og representere virkeligheten (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2021, s. 256). Data samlet inn gjennom intervjuene, representerer tanker og meninger til bare tre enkeltpersoner og kan derfor ikke generaliseres til å gjelde for alle barnehager og pedagogiske ledere. Dataen vil gi meg materiale omhandlende min prosjektforskning og representere virkeligheten til tre avdelinger presentert av tre pedagogiske ledere, fordelt i hver sin barnehage.

Informasjonen som presenteres i besvarelsen, er basert på informantenes egne representasjoner av deres virkelighet. Min mening, med støtte i teori, vil gjøre seg gjeldende i avgjørelsen om informasjonen er en god og relevant representant for forskningstemaet (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2021, s. 43), og validiteten vil kunne vurderes ut fra om informantenes informasjon er relevant og gyldig for mitt forskningstema (Dalland, 2007, s. 50).

Funn fremstilt i kapittel 4 stilles til disposisjon, og informasjonen vil fritt kunne vurderes om de kan generaliseres til å gjelde i flere eller alle barnehager. Da mitt fokus ikke er å generalisere funnene til å gjelde for alle barnehager, men heller å undersøke hvordan planlegging og arbeid med å la barn oppleve og utforske naturen og naturens mangfold kan foregå, vil jeg benytte meg av teori i min vurderingen av denne generelle gyldigheten (Dalland, 2007, s. 126).

3.2.2 Reliabilitet

Intervju i seg selv har ikke reliabilitet i form av intervjuer og informants påvirkning på hverandre, men en semistrukturert intervjuguide kan styrke reliabiliteten fordi tema, barnehagens bidrag til barns opplevelse og utforskning i naturen og dens mangfold, forblir det samme uansett hvem som spør og hvem som svarer.

Samtalen som utvikler seg ut fra intervjuguidens spørsmål vil ifølge Dalland (2007, s. 256), styre datainnsamlingen. Videre vil min tolkning og analyse av innsamlet data være ulik andre forskeres tolkning og analyse, da vi vil ha ulike erfaringsbakgrunner (ibid.).

For å forsterke reliabiliteten av forskningen benyttet jeg meg av lydopptak under intervjuene. Lydopptakene er transkribert, analysert og videre tolket og diskutert ved sammenligning og innhenting av det jeg fant av relevant teori og fagstoff. Problemstillingen er besvart ut fra mine kvalifikasjoner til innsamling, analyse og tolkning av datamateriale, hvilke kilder jeg benytter i arbeidet og hvordan jeg benytter dem.

3.3 Forskningsetikk

Informasjon og innsyn i forskningsetikk er hentet fra «De nasjonale forskningsetiske komiteene» (2019).

Med så få informanter kan det innebære etiske utfordringer for informantenes personvern. Derfor må personlig informasjon, i dette tilfelle stemmen og underskrift på samtykkeskjema, behandles konfidensielt. Lydopptak fra intervjuene skal under ingen omstendigheter være i kontakt med nettverk og skal transkriberes konfidensielt, det vil si at jeg må bruke headset under transkriberingen så ingen utenforstående kan lytte til stemmer på opptaket. Etter endt forskningsprosjekt skal lydopptak slettes og samtykkeskjemaer med underskrift makuleres.

Jeg må sørge for forsvarlig og hensiktsmessig prosjektgjennomføring ved å inneha informert samtykke av informanter i forkant av intervju, ha relevante forskningsspørsmål og behandle innsamlet datamateriale etter etiske retningslinjer. Datamaterialet skal behandles redelig og hensiktsmessig med respekt, og oppbevares/lagres forsvarlig og konfidensielt. Jeg må etablere forsvarlige rutiner for datasikkerhet.

For å sikre forskningens forsvarlighet må jeg ivareta menneskeverdet gjennom tre prinsipper: *Respekt* for likeverd, frihet og selvbestemmelse, *beskyttelse* mot risiko for skade og urimelig belastning og *rettferdighet* i prosedyrer og fordeling av goder og byrder.

I mitt tilfelle vil det si at jeg under intervjuene må utvise respekt for informantenes svar og fortrolighet, mens under analyse og tolkning av innsamlet datamateriale må jeg i tillegg til å utvise respekt, unngå å skade eller påføre informantene urimelig belastning, og jeg må fordele goder og byrder rettferdig i utforming av besvarelse av problemstilling ved hjelp av intervjutranskripsjonene.

4 Teori

I forhold til problemstillingen om å bidra til barns opplevelse og utforskning av naturen og naturens mangfold, og utfra informasjon fra intervjuene, vil teoridelen bestå av teorikapitler omhandlende

- barnehagers nærmiljø, da nærmiljøets innhold kan spille en rolle for hvordan didaktisk arbeid med barns opplevelse og utforskning av natur og naturens mangfold blir utført,
- barnehagelærerens betydning i arbeid med barns erfaring med mangfold i naturen,
- barns opplevelse og utforskning, det vi skal jobbe for, blant annet i forhold til natur og naturens mangfold,
- barnehagers planlegging, om didaktikk, samarbeid, og barns medvirkning, da det er sentrale deler i et planleggingsarbeid.

4.1 Nærmiljø

Moen (2012, s. 83) oppfordrer til å kartlegge barnehagens nærmiljø, som hun presiserer er en viktig del av barnehagens samfunnsmessige forutsetninger. Hun begrunner kartleggingen med at barnehagen skal kunne utnytte de muligheter nærmiljøet gir.

Barnehagers nærmiljø varierer gjerne etter beliggenhet, adkomstmuligheter og annet påvirkende i omgivelser og muligens innad i barnehagenes arbeidsmiljø. Muligheter til å forlate barnehagen på egne ben, uten å måtte ta buss eller annen kollektivtrafikk, for å komme til naturmiljø, forenkler kanskje både planlagte og spontane turer ut i naturen, men kan muligens være begrensende i forhold til hvor stor utstrekning disse naturområder har og hvor mange økosystemer som er representert.

Arbeid med natur og mangfold vil kanskje for noen barnehager begrense seg til å foregå mye innenfor barnehagegjerdet, men trenger ikke nødvendigvis å være forringet i forhold til barnehager tilknyttet store, varierte naturområder. Bakke (2017, s. 12 & 15) fremmer videreformidling av kunnskap og holdninger som skal bidra til ivaretagelse av mangfoldet og sørge for at menneskers bruk av naturressursene er bærekraftig i kommende generasjoner. Hun informerer om at denne formidlingen er mulig selv i den tettest befolkede byen, vi må bare lete, så finner vi et utall muligheter til å studere naturen på nært hold.

Holtet og Langholm (2014, s. 99) hevder at det kreves av barnehagelærere å følge opp barns naturvitenskapelige spørsmål med entusiasme, de mener barns dannende møte med kunnskap om naturen, vil kreve barnehagelærere som tar barnas undring på alvor.

For å få noe å undre seg over kan opplevelser og erfaringer i nærmiljøet bidra til det.

Opplevelser og erfaringer i og om naturen og dens mangfold kan bidra til undring, utforskning og lekfylt læring om og i naturen og naturens mangfold (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 53).

Jeg finner at bevisste og engasjerte voksne som ser muligheter i begrensninger og utfyller eventuell mangel på naturområder i nærmiljøet, være seg fjære eller skog, med egen innsats, og tilrettelegging i pedagogisk arbeid, kan gi barna opplevelser med naturen og mangfoldet, de kan utforske den på en annen måte enn ved barnehager med tilgang til flere av naturens økosystemer. Man må evne å se både barns undring og muligheter.

4.2 Barnehagelæreren og naturmangfold

Når Holter og Langholm (2014, s. 89) fremmer barnehagelærerens nøkkelrolle som den kunnskapsrike voksne i arbeidet med barns oppdagelse av naturens mangfold, finner jeg det essensielt å tilegne meg kunnskap om mangfoldet i naturen for å fylle den nøkkelrollen.

De mener vi blir mer observant og opplever mer om vi kan navnene til det vi ser og hører.

Vi kan også gjøre barna oppmerksomme på bladets, blomstens og mosens forskjellige farger og former, og utforske nærmiljøets forskjellige smådyr, uten å kunne navnene på alt, men vi må vise interesse og ha noe grunnleggende kunnskap om naturen (Bakke, 2011, s. 158).

Kanskje vil mulighetene for å bli interessert og nysgjerrig på det som befinner seg i naturen øke, dersom man får innsikt i noen dyrs, insekters, fuglers og planter navn, deres behov, virkning og nytte, og innsikten vil kanskje til tider fordrer ønske om å vite mer.

For hvordan gi barn en begynnende forståelse for bærekraftig utvikling om vi ikke oppdager, samler inn og observerer mangfoldet i naturen sammen med dem (Holter & Langholm, 2014, s. 90). I barnehagelærerutdanning blir vi oppfordret til å undre oss sammen med barna.

Slik jeg forstår Holter og Langholm (2014., s. 89), må vi både være kvalifisert og ha kunnskap nok til å undre oss sammen med barna, og gi dem mulighet til å oppdage naturens mangfold.

Langholm et.al. (2017, s. 51) fremmer barnehagelæreres kompetanse for at det skal foregå pedagogisk arbeid med barn ute i naturen. Braute og Bang (1994, s. 21) mener det er viktigere at barna får oppleve naturen fremfor å tenke så mye på hva ting heter. Holter og Langholm

(2014, s. 87) hevder at for å bli miljøbevisst er det sentralt for mennesket å bli kjent med naturens mangfold og få gode naturopplevelser. Hva de legger i kjennskap til naturens mangfold blir et vurderingsspørsmål, men de er av den oppfatning at utvikling av språk og begreper står sentralt i alt arbeid med naturfag.

4.3 Barns utforskning og opplevelse

Føringer i rammeplanen (2017, s. 52) pålegger barnehagen til å bidra til at barn får oppleve og utforske naturen og naturens mangfold. Barna skal ha gode opplevelser med friluftsliv året rundt. For å oppnå disse føringer skal personalet tilrettelegge for barnas mangfoldige naturopplevelser og la dem få bruke naturen som arena for lek, undring, utforskning og læring (ibid. s. 53). Disse føringer vil involverte barnehager i mitt forskningsprosjekt kunne oppnå da de alle har tilgang til naturområder i sitt nærmiljø.

Ifølge Holter og Langholm (2014, s. 87) kan barns lekende tilnærming til nye fenomener og deres gleder ved å oppdage noe nytt, ivaretas ved å benytte seg av utforskende arbeidsmetoder. Enten det skjer på kjente eller nye steder kan opplevelser bidra til at barn oppdager noe nytt. Ved da å ha kunnskap om hvilke metoder som kan brukes for å få en dypere kjennskap til det som oppdages, vil man ha muligheten til å gi barna deltagende og utforskende aktiviteter som ivaretar deres lekende tilnærming og glede over oppdagelsen. Når barn oppdager noe, og kommer og viser frem insekter eller andre smådyr, er det ifølge Bakke (2011, s. 162) viktig å ikke avfeie dem med «æsj» og «få det vekk», det vil kunne overføre våre egne fordommer og fobier over på dem og drepe mye av deres nysgjerrighet. Barna skal jo oppleve tilhørighet og utvikle respekt og begynnende forståelse for hvordan ta vare på naturen (ibid., s. 52).

Bakke (2017, s. 146-147) gir også gode råd for utstyr som enkelt kan tas med på tur, slik at vi kan studere det vi finner i naturen, for eksempel lupur og et hvitt stoffstykke for oversikt og sammenligning av naturens bestanddeler.

Moen (2012, s. 31) informerer, ut fra rammeplanens føringer fra 2011, at barna skal utvikle evnen til å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen gjennom gode dannelsesprosesser. De skal se seg selv som verdifulle medlemmer av et større fellesskap. Jeg finner at utstyr og redskaper som stimulerer barnas interesse og engasjement for det de finner, kan bidra til å gi dem glede over å bli sett, hørt og tatt på alvor, og kan øke barnas motivasjon og interesse til å forske og lære mer om det som er funnet.

4.3.1 – og utbytte

Fjørtoft og Reiten (2003, s. VII) informerer om en rekke fordeler ved natur og friluftsliv: Det sosiale miljøet og kroppsbeherskelsen kan forbedres, kreativ lek, kontakt med naturen og fysisk mestring kan økes, og disse opplevelsene blir omtalt som positive.

De utdyper det med at konfliktnivået blir lavere, barna lærer å mestre utfordrende terreng og får bedre motoriske ferdigheter, de blir mer kreative og sosiale i leken, og de oppdager naturen og blir fortrolig med den (ibid., ss. 26-28).

Jeg mener de kommer med meget gode grunner til å bidra med barns opplevelser og utforskning i naturen og mangfoldet, og av erfaring og gjennom studie har jeg tilegnet meg god innsikt i at barn også kan ha språklige og matematiske utbytter i arbeid med og aktiviteter i naturen.

4.4 Planlegging i barnehage

4.4.1 Didaktikk

Organisasjonens viktigste virkemiddel, er ifølge Larsen og Slåtten (2020, s. 32), menneskene og deres kompetanse. De mener det er menneskene som, blant annet, utfører oppgaver og når organisasjonens mål. For å oppnå bedre praksis i utføring av oppgaver og måloppnåelse, kan didaktikkens redskaper for refleksjon over pedagogiske prosesser, bidra til det (Gunnestad, 2019, s. 15). Intervjuguiden omhandler barnehagers bidrag til barns opplevelse og utforskning av natur og naturens mangfold og er innom didaktikkens planlegging, gjennomføring og vurdering av pedagogisk virksomhet. Under intervjuene åpnet den også opp for litt refleksjon blant informantene.

4.4.2 Personals samarbeid

Rammeplanen (2017, s. 15) setter føringer for samarbeid mellom alle som jobber i barnehagen; sammen skal personalet, med sin erfaring og kompetanse, bidra til å oppfylle rammeplanens mål og krav. Et mål og krav er å inkludere nærmiljøet i planlegging og gjennomføring av aktiviteter (ibid. s. 43).

Turer i nærmiljøets naturområder er innbefattet i rammeplanens formål om å inkludere nærmiljøet. Hvordan personalet samarbeider, og personalets kompetanse om hva nærmiljøet tilbyr, vil nødvendigvis ha betydning for kvaliteten på barnas muligheter for opplevelse og utforskning av naturen og naturens mangfold.

Skoglund og Sundvall (2017, s. 132) legger ansvaret på pedagogiske ledere å hjelpe barnehagemedarbeidere å delta med tips og forslag til spesifikke måter å gjennomføre pedagogisk arbeid på. De understreker viktigheten med å skape en læringskultur i barnehagen, og ser på strukturert møtevirksomhet, der hele personalgruppen er involvert, som et verktøy for å oppnå det (ibid., s. 101).

Jeg finner at om barnehagepersonalet samarbeider for å utvikle og forbedre praksisen sin ved å delta i felles møter og refleksjonsøvelser, kan det være med på å skape en god kvalitativ læringskultur i barnehagen.

Mens Gotvassli (2019, s. 248) trekker samarbeid og koordinering frem som betydningsfullt for organisasjoners kultur, og viser til at personalets tilhørighet, fellesskap og deres felles oppfattelse av kjerneverdier er nødvendig for organisasjonens målsettinger. I dette synet finner jeg at samarbeid bør være vanlig og til tider strukturert. Jeg mener samarbeid mellom personal er nødvendig for ansattes trivsel og organisasjonens suksess og vekst.

4.4.3 Barns medvirkning

Det er mange som har et syn på barns medvirkning, og meningene har mye samme perspektiv: Barn skal respekteres som deltakere i barnehagens samfunn. De skal oppleve demokratisk deltakelse ved å bidra og medvirke til barnehagens innhold, uavhengig av kommunikasjonsevner og språklige ferdigheter (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 9).

Ifølge Jansen (2014, s. 69) kan barns rett til medvirkning oppnås ved at barna opplever sine ytringer hørt og lagt merke til, at de får respons. Da vil de få betydning og verdi i det daglige, de realiseres. Jansens utsagn tilsier at hvert enkelt barn skal føle seg sett og hørt, hver dag, for å ha innflytelse og påvirkning på sin deltakelse i barnehagens aktiviteter, både formelle og uformelle.

Moen (2012, s. 66) er innom det samme når hun mener barns medvirkning og bidrag påvirkes av om de voksne er åpne for barnas initiativer og innspill, om de oppfatter barnas meninger og opplevelser og tar dem på alvor. Dette mener jeg fordrer oppvakte voksne som hører, respekterer og responderer på barnas ytringer og innspill.

Mens Hogsnes (2010, s. 72) påpeker at barnehagelæreren må være aktivt tilstede i barns nærhet, for å kunne se dem som medkonstruktører av både kunnskap og kultur.

Og Langholm et al. (2017, s. 24) påpeker at medvirkning må ligge som en væremåte i alt arbeid i barnehage, det er ingen teknikk eller metode.

Disse perspektiver på barns medvirkning fordrer et lydhør personale som evner å ta barnas perspektiver med i planlegging av avdelingens aktiviteter. Samlet sett viser disse perspektiver at barns medvirkning er viktig for deres trivsel og utvikling i barnehagen.

5 Presentasjon av funn og drøfting

Problemstillingen "*Hvordan bidrar barnehagen til barns opplevelse og utforskning av naturen og naturens mangfold?*" er utgangspunktet for dette prosjektet. Intervjuguiden er prøvd formulert for å få informasjon på hvordan pedagogiske ledere mener deres avdeling planlegger, gjennomfører og vurderer barns opplevelse og utforskning av naturen og naturens mangfold.

5.1 Personalsammensetting og planlegging

5.1.1 Bemanning- og pedagognorm

Tre avdelinger med ulike forutsetninger er fremstilt i datamaterialet.

- En med 18 barn i alderen 4-6 år, har 4 ansatte fire dager i uken, 3 ansatte en dag uken.
- En med 16 barn i alderen 2-6 år, har 4 ansatte to dager i uken, 3 ansatte tre dager i uken.
- Og en med 16 barn i alderen 3-6 år, der 4 ansatte og en vikar veksler på å fylle hver dag med 3 ansatte på avdelingen.
- Hver avdeling har en fast pedagogisk leder i 100% stilling. Avdelingen der det er 4 ansatte to dager i uken, er den fjerde også pedagogisk leder.
- Alle avdelingene fyller bemanningsnormen, mens 2 av 17 arbeidsdager² er pedagognormen fylt. Pedagognormen kan derimot være representert fullverdig i barnehagene, og noe opplysning om det kom frem i intervjutranskripsjonene.

Det kommer frem at en av barnehagene sliter med å fylle pedagognormen. En barnehage har en pedagogisk leder per avdeling, i tillegg til barnehagelærere og barne- og ungdomsarbeidere på noen av disse avdelingene. Og en har tidvis to pedagoger på en avdeling, som kan gi inntrykk av at resten av barnehagens avdelinger har oppfylt pedagognormen, uten at jeg kan bekrefte det.

---

² Se vedlegg 8.3 for utregning av resultat

Utdanningsforbundet (2018, s. 8) påpeker at om barnehagen har ett barn mer enn hva normen tilsier, skal det ansettes en ny pedagogisk leder i full stilling. Forbundet virker fast bestemt på at for å sikre barn et likeverdig barnehagetilbud bør bemanning og kompetanse lovreguleres. Det er de faktorene som har mest betydning for barnehagens kvalitetstilbud.

Om antall pedagoger påvirker planlegging og arbeid med å la barn oppleve og utforske natur og naturens mangfold, vil være opp til hver enkelt barnehage med styret, daglig leder, personal, barn og foreldre å vurdere. Imidlertid anser jeg det som essensielt å ha en klar organisasjonskultur, der organisasjonsmedlemmene har innsikt i og forståelse for hva de forventes å gjøre, og hvordan de skal opptre (Jacobsen & Thorsvik, 2022, s. 114).

I de tre avdelinger jeg har vært, er pedagogiske ledere med relevant utdanning representert i 100% stilling og bemanningsnormen oppfylt, med hjelp av vikar i en av dem.

To av avdelingene betrakter jeg som styrket bemanningsmessig, da de er fire voksne noen dager i uken; en avdeling to dager, og en avdeling fire dager i uken.

Larsen og Slåtten (2020, ss. 32-33) resonerer seg frem til at kvaliteten på organisasjoner er avhengig av den samlede adferden som utøves av menneskene som jobber der. Positiv adferd utøvet av flere personer vil nødvendigvis øke summen til denne atferden positivt.

Når fire istedenfor tre bidrar i arbeidet med å gi barna mulighet til å oppleve og utforske naturen og naturens mangfold, vil det være en ekstra til å passe på, holde oversikt, vise omsorg, tilrettelegge for lek, og sammen med barna oppdage, undre seg og utforske det som interesserer barna i sin opplevelse og utforskning av naturen og mangfoldet.

Det kan ifølge Larsen og Slåtten (ibid., s. 161) være lettere å oppfylle barnehagens samfunnsmandat om det er et høyere antall voksne i barnehagen, de påpeker at barn- voksenrelasjonens kvalitet kan påvirkes om antall voksne per barn er høyt.

5.1.2 Planlegging, samarbeid og medvirkning

I informasjon fra informantene finner jeg variasjoner i planleggingen. Variasjonene består i samarbeid på og mellom avdelinger, barnas medvirkning, og oppfatningen av begrepet planlegging.

- En av informantene formidler at det planlegges ut fra årstidene og rammeplanens føringer, "det vi skal gjøre.", og "ungene er med på å planlegge fra starten av dagen". Ut fra samtalens forløp får jeg forståelse for at barna medvirker til å få med seg det som skal være med på turen. De er med på å klargjøre for å gå på tur ved å pakke

sekkene sine med drikkeflaske og vedkubbe om nødvendig, og noen ganger smører de egne matpakker, om ikke personalet har med annen lunsj som skal tilberedes på bål.

- En annen informant formidler at det planlegges både på avdelingsmøter og på tvers av avdelinger, der barn i lik aldersgruppe går turer i lag, og at egne halvårs- eller årsplaner blir laget for førskolebarna.

I tillegg har de et prosjekt der de planlegger hvordan deres nærmeste turområde skal bli lettvent å gå til.

På denne avdelingen prater personalet med barna om hvor de skal gå og får barna til å finne ut hva de trenger å ha med seg, på seg, hva som skal skje og hvordan de skal komme seg dit de skal.

Kanskje er de inspirert av Moens (2012, s. 66) ytring om at ved å være åpen for, oppfatte og ta barns initiativer, innspill, meninger og opplevelser på alvor kan det føre til at barna medvirker og bidrar på en ideelt sett likeverdig måte.

- Mens fra den tredje informanten kom det spontant "Vi planlegger egentlig ikke". Så i forbindelse med en lavterskeltur rett oppi skogen, som "ikke trenger planlegging, det er bare å gå". Og videre i forbindelse med noe hen kalte for her-og-nå-pedagogikken, påkoblede, engasjerte voksne som engasjerer barna, - utdypet med; "om det ikke er planlagt på forhånd, så er det engasjementet hos de voksne og her-og-nå-situasjoner, på det vi finner, som er viktig å ta med."

Informanten presiserer at det ikke blir fine turer av at de er planlagt ned til detaljnivå, og at naturområdene er lekearenaer barna skal få utforske og leke seg på. Barna er vant til disse turene, og flinke til å leke.

Informanten hører på og samler forslag fra andre, skriver ukeplan og presiserer at det er hen som styrer.

Ifølge Gunnestad (2019, s. 137) kan barnas følelsesmessige og intellektuelle forståelse og trygghet skapes, og grunnlaget for god identitetsutvikling legges, om det er kontinuitet i barnehagens planlegging, en sammenheng mellom det som skjer, år for år. Denne avdelingens barn er vant til å gå og være på tur, det er en integrert del av avdelingens ukentlige aktiviteter, og blir gjerne utført spontant utenom også. Jeg finner at avdelingen tar ansvar, har kompetanse og legger til rette for gode utedager for barna (Langholm et al., 2017, s. 52).

Gotvassli (2019, s. 248) omtaler at en organisasjonskultur preget av samarbeid og koordinering kan danne grunnlag for at ansatte stoler på hverandre, føler seg gjensidig avhengig av hverandre og ønsker å jobbe for fellesskapet, fremfor snevre egeninteresser. Og rammeplanen (2017, s. 27) pålegger oss å gi alle barna erfaring med å ha innflytelse på det som skjer i barnehagen. At informanter ikke har informert om en av, eller begge disse metoder i planleggingsarbeidet, betyr ikke nødvendigvis at de er fraværende, men muligens benyttes i mindre grad.

Min forståelse av Gotvassli er at ved et samarbeid der de ansattes perspektiver kommer til uttrykk kan man oppnå bedre arbeidsmiljø, som igjen kan øke motivasjon til å yte, da bedre beslutninger kan oppnås når flere bidrar og blir hørt. Dette skal nødvendigvis barna også kunne bidra og medvirke til, som samfunns-medskapere i et deliberativt demokrati.

I den forbindelse finner jeg den ene informantens "her-og-nå-pedagogikk" igjen hos NDLA³ (Stai, 2021) som informerer om at det er naturlig å organisere arbeidet ved å planlegge ut fra den aktuelle situasjonens grunnlag, en her-og-nå-planlegging.

Hos de to informantene som informerer at de planlegger kan balansegangen mellom å gi rom for barns medvirkning og personalets ansvar for å ta avgjørelser som er til barnas beste, gjøre seg gjeldende. Legger man mest vekt på barns medvirkning, eller på ansvaret for barna.

Imidlertid innbefatter ansvaret å ivareta barnas medvirkende deltakelse.

Med faste turområder, kanskje noen felles favorittområder, blir valg tatt relativt fort.

Og når barna trives med å gå til og fra og å være på disse turområder er vel barnas medvirkning ivaretatt av informantene? Selv finner jeg svaret i Jansen (2014, s. 69) sin respons på barns ytringer, at de blir hørt, lagt merke, gitt verdi og betydning, de realiseres. Jeg synes det passer inn her om hvordan barns medvirkning kan bli oppfattet og ivaretatt.

I forhold til barns medvirkning finner jeg også Skoglund og Sundvall (2017, ss. 35-36) som trekker frem Bergersens ord, om at et personale som reflekterer kritisk over egne holdninger i forhold til barns mulighet til å delta i et demokrati, er nødvendig for å oppfatte barnehagen som en møteplass der barna kan ses på som samfunnsborgere og være en del av fellesskapet. Ut fra disse ordene og rammeplanens⁴ føringer om barns rett til medvirkning (2017, s. 27), skal det være naturlig å ta barna med i planlegging av aktiviteter i løpet av dagen.

---

³ NDLA: Nasjonal digital læringsarena

⁴ "Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet..." (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 27).

For eksempel hvor det skal gås tur, aktiviteter på turområdet og hvor lenge turen skal vare, slik to informanter informerte litt om. Relativt enkle avgjørelser som barn kan ha egne meninger om. Her kommer Hogsnes (2010, s. 72) perspektiv på barn som meningssskapende aktører inn, perspektivet er ifølge henne i tråd med barns rett til medvirkning i barnehagen.

5.2 Pedagogen og nærmiljøets naturområder

Egeninteresser setter fokus på personlige fordeler. Informantenes fritidsinteresser kan derimot være inspirerende og avgjørende for hvordan arbeid med barns opplevelse og utforskning av naturen og mangfoldet kan utøves.

De tre informantene viser stor interesse for å gå på tur med barna, spesielt til skogsområder. To begrunner det med at det er nært, en lavterskel-tur, en med at barna får utfolde seg, får rom for allsidig lek og det er så mye å utforske.

Moens (2012, s. 79) nærmiljøperspektiv gjør seg gjeldende da alle har gangavstand til skogsområder, to gjennom en port i gjerdet, en med kort vei gjennom bebyggelse rundt barnehagen. Alle har muligheten til andre, eventuelt lengre turer, enten i skogen, til fjæraområder, eller til andre skogholt.

- En barnehage benytter seg oftest av noen skogholt og har tilgang til et skogsvann i en skog som er i en avstand fra barnehagen som innbefatter bare førskolebarna, mens turen til kirkeparken er med de yngste i motorisert vogn.

I det nærmeste skogholtet, "i Lilleskogen, der kan vi kose oss og leve i nået", er det bål plass, ninja-løype, fuglebrett, en grillhytte og en sti til et utkikkspunkt mot byen.

Denne plassen prosjekteres med en egen plan for å bli enklere å bruke.

Informanten informerer om at de er mest i eget uteområde, som får tilført for eksempel ballonger i trærne, rør, paller, fargerike baller, kongler og skjell⁵, for å "hjelp naturen med å få det til å bli mer lek for barna", de gjør "endringer for at det skal bli et mangfold for alle."

De andre to barnehagene har gangavstand til både fjære og skog med bekker, men ingen skogsvann.

---

⁵ Skjellene kommer fra en ansatt med hytte ved havet.

- I skogen har den ene av dem tilgang til nærliggende lavvo. Et godt stykke opp i skogssiden er det ei grillhytte, og de har et referanseområde i en åpning i skogen, med utsikt til bebyggelse, havn og fjord, denne åpningen er mellom de to foregående skogsområdene, og er avdelingens favorittområde.
De må over en bilvei for å komme til et skogholt med gapahuk og tau-bane, og tre forskjellige fjæraområder i ulik avstand til barnehagen, en med offentlige benker og grill, en annen med bålpanne, benker og naust tilhørende barnehagen.
- Den andre benytter seg av en gangvei under veibanen, for å komme til fjæraområdet sitt med benker, bålpanne og fotballøkke, her kan de også plukke og spise forskjellige bærsorter. Der er det veldig oversiktlig og avslappende for både barn og voksne å være.
De har referanseområder i skogen ved siden av barnehagen uten oppsatte byggverk, men med bru over bekk, ulendt terreng og gode klatremuligheter i både steinur og trær.
På denne avdelingen deler personalet gjerne opp barnegruppen, slik at de barna som har kapasitet og ønske om å gå videre fra et skogsområde, til et annet skogsområde får muligheten til det.

De nærmeste turområdene benyttes oftere enn de som tar lengre tid å gå til. Informantene gir inntrykk av at turområdene som defineres som lavterskelturer utføres spontant, en "vi bare gjør det tur", eller "en lavterskeltur med ungene, som ikke trenger planlegging, det er bare å gå, å la ungene kose seg."

Hos to av informantene er det mye fokus på tilrettelegging for barnas utfoldelse og lek i naturområdene, mens en informerer om personal som er aktivt deltakende i barnas aktiviteter.

Jeg får inntrykk av at personalet er mer involvert i barnas aktiviteter på avdelingen der informanten fokuserer på barnas psykiske og fysiske helse, enn på avdelingen der lavterskelturen ikke behøver å planlegges. Dette inntrykket bunner i den ene avdelingens hyttebygging av kvister, stokker og småbusk, der jeg finner at det fordrer voksnes tilstedeværelse ved barns bruk av sag og kniv, mens på lavterskelturen kan man, ifølge informanten, noen ganger bare sitte på ei tue, være tilgjengelig og la barna gjøre hva de vil.

Langholm et al. (2017, s. 51) argumenterer for at kompetente barnehagelærere bør delta i pedagogisk arbeid med barn ute i naturen. Mens Jansen (2014, s. 70) fremmer barnehagelæreren som både retter oppmerksomheten mot barnas innspill og respons, og reflekterer over egne handlinger og forståelse.

Jeg mener det vil være fordeler ved både å være aktivt i lag med barna og ved å aktivisere barna uten å delta selv. Ved å være tilgjengelig etter å ha gitt barna en utfordrende og trygg lekearena, har man mulighet til å delta aktivt om det blir nødvendig, eller barn innbyr til det. Her kan det være nødvendig for personalet å være oppmerksomme for å kunne oppdage enkeltbarns eller barnegruppers fokus, da det kan bidra til videre utforskning og undring, og dermed mer læring og danning.

Holter og Langholm (2014, ss. 88,89) trekker frem Ejbye-Ernst sin observasjon av pedagoger som oppfatter at naturen formidler seg selv i møte med barna. De mener barnehagelæreren blir redusert til en passiv tilskuer med den oppfatningen, og om kunnskapen om arter og økosystemers oppbygning og funksjon i tillegg er utilfredstillende, kan forholdet til naturen bli overfladisk, og viljen til å ivareta naturen og mangfoldet utebli.

Om man aktiviserer og deltar i barnas aktivitet vil det også være nødvendig å reflektere over egen innvirkning på barns interesser og ønsker, i tillegg til at barnas fokus fort kan bli på denne ene aktiviteten og påvirker hvor mye de oppdager og undrer seg over mangfoldet i naturen.

5.3 Informantenes pedagogiske perspektiver

To av informantene forholder seg pedagogisk til endringer i årstidene, som ifølge Langholm et al. (2017, s. 54) sørger for stadig nye og varierte opplevelser og utfordringer.

I tillegg benytter de seg av ulike tema, for tiden eventyr og Hakkebakkeskogen, som infiltreres i ulik grad ute i naturen.

Den ene informanten informerte om undring på skogsturene, blant barn og personal, om hvor trollet befant seg, eller hvor hytten til de tre små bjørnene kunne ligge, de trakk temaene inn i turene for å gjøre dem litt mer spennende.

Mens et temabasert eksempel fra den andre informanten var dramatisering av Klatremus sin vuggesang til reven, gjennomført på en skogstur. Samtidig fremmet denne informanten behørig viktigheten med barns lek.

Braute og Bang (1994, s. 46) viser til et prosjekt når de omtaler barns valg av lekeplass, material og utstyr som mer reelt når de leker i naturen. De voksne trenger ikke å styre så mye når lekeområdet er stimulerende (ibid., s. 47).

Den gjenværende informant fokuserer på barnas fysiske og psykiske helse. De skal lære å bli gode byggmestere, selvstendige individer og kreative og robuste barn. Ved å erfare og finne gode løsninger underveis kan de lære å ta vare på seg selv.

Her trekkes konstruksjonslek, sosialisering, hverdagsferdigheter, mangfold i naturen og handtering av sag og kniv inn som pedagogisk innhold, og turene blir pratet om i ettertid; hva ble gjort på turen, hva kan gjøres neste gang, ut fra opplegg de har. Dette kaller Langholm et al. (2017, s. 58) for *gjenkalling*, eller den tredje oppmerksomhetsfasen. Det barna har vært opptatt av ute, forlenges inne i barnehagen, eller ute i hagen. Denne videreføringen skal åpne for mer læring.

Denne avdelingen har årstidene med som en del av årsplanleggingen, sammen med rammeplanens føringer, og nevnes på nytt etter spørsmål om hva som benyttes av naturens mangfold i arbeid med barns opplevelse og utforskning av naturen og naturens mangfold.

Informantene gir meg to ulike pedagogiske utgangspunkt, som hver for seg har fordeler og ulemper. Et perspektiv, finner jeg søker å engasjere barna til å oppdage og utforske naturen på egen hånd, med tilgjengelig personal som er tilstede og veileder og støtter barna når anledningene byr seg.

Ut fra Boormans og Rogers erfaringer, referert til av Langholm et al. (2017, s. 35), kan barn trenge tid til å utforske alene, eller sammen med en voksen uten innblanding, mens andre ganger varer barnas aktiviteter lengre når interesserte voksne reagerer, støtter, befester og bekrefter det de holder på med. Langholm et al. (ibid.) peker på at pedagoger må se hvordan de til enhver tid kan bistå i barns iboende trang til å søke etter forståelse.

Utfordringen kan bli å oppdage både tilbakeholdne barn med lite erfaring, som har behov for mer støtte og veiledning, og de mer erfarne barna som trenger utfordringer tilpasset sitt nivå.

Det andre perspektivet, finner jeg søker å utvikle barnas selvstendighet og ferdigheter gjennom konstruksjonslek og andre aktiviteter ute i naturen.

Braute og Bang (1994, s. 26) hevder barn kan få unødvendige problemer når de begynner på skolen, om de ikke får gode nok utviklingsmuligheter i barneårene. De påpeker viktigheten ved barns motoriske utvikling i sansestimulerende miljø og mener voksne må legge til rette

for og planlegge utfordringer barna kan finne målrettede og meningsfylte løsninger på (ibid., s. 27).

Barnas selvtillit og kompetanse kan utvikles ved konstruksjonslek og aktiviteter, men deres oppdagelse og utforskning av naturen kan bli begrenset, om det ikke er fokus på å veilede og støtte dem i denne prosessen.

Med en fordeling av begge perspektiver vil man derimot kunne veie opp for både barnas utvikling av selvtillit og kompetanse gjennom konstruksjonslek og andre aktiviteter, og for barnas egne oppdagelser og utforskning av natur og naturens mangfold, med tilpasset støtte, oppmuntring, utfordring og veiledning. Langholm et al. (2017, s. 56) gjør oss oppmerksom på at barna får et godt utgangspunkt for lek inne i barnehagen, om opplevelsene og samspillet i naturen er gode. De fordrer et personal som legger til rette for barn som er stille og tilbakeholdne, så de også får sjansen til å undersøke og bli nysgjerrige (ibid., s.57).

5.3.1 Naturens mangfold som læringsmaterieil

På spørsmål om hva som benyttes av naturens mangfold i arbeidet med barns opplevelse og utforskning, informerer informantene om hva den kommende våren kan tilby: Det nye, grønne som kommer frem, knoppene, insekt, maur, makk, blomster, fugler og endring i dagslyset. De er innom høstens bær og sopp, vinterens frost, snøkrystaller og dyrespor og – bæsje, samt fjæras tang, tangsprell⁶ og krabber. I tillegg er det mulig å observere elg, ekorn og Norges største edderkopp om man er heldig.

En informant informerer også om krokodiller i en stor avsperrt sølepytt i hagen, som mates med kvister. En fantasilek som kan utvikles til å gi barn innsikt i ulike verdensdelers dyr.

Det er en orientering til årstidene i det som nevnes, og med tilpassede aktiviteter til ulike årstider kan det bidra til at barna øker sin bevissthet og forståelse for naturen, mangfoldet og endringer i klimaet. Personalet i barnehagen skal synliggjøre naturfenomener og reflektere sammen med barna om sammenhenger i naturen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 53).

I tillegg til de økologiske forandringene årstidene bringer med seg, er mangfoldet i oppramsingen av informantenes svar innom ulike økosystemer. Barn får innsikt i ulike arters tilpasninger til forskjellige miljøer og deres levekår, barna kan utvikle respekt for planter og dyr, som igjen kan påvirke deres forståelse for miljøvern og bærekraft.

---

⁶ Artsnavnet tangsprell brukes som dialektord for tangloppe

Kunnskap om økosystemer kan bidra til barns økte bevissthet om viktigheten av å ta vare på naturen og handle bærekraftig. Naturmangfoldet må ivaretas for å opprettholde økosystemene (Bakke, 2011, s. 153), og jeg mener informantene er innom enkle observasjoner som spiller en viktig rolle i barns erfaring med mangfoldet i naturen.

5.4 Barnas opplevelse og utbytte

5.4.1 Naturen som arena for barns lek, undring, utforskning og læring

Jeg vinklet intervjuguiden inn på barneperspektivet ved å spørre informantene om hvordan de tenker barna opplever naturen som arena for lek, undring, utforskning og læring. Moen (2012, s. 67) hevder barna blir inkludert som sosiale aktører, om vi prøver å forstå dem ut fra deres egne perspektiver.

- Som svar trekker en informant frem barnas mulighet til å være kreativ, mestre og bruke kroppen, og følelsen når du kommer inn etter å ha vært ute i noen timer, hen mener det går mye på det jeg har spurt om tidligere.
I transkripsjonen finner jeg informasjon om at det er veldig mye å utforske på favorittområdet deres i skogen. Barnas undring over ting de møter, og deres sosialisering og selvstendighet som utvikles på tur er nevnt, og fordelene med et stort uteområde fremfor en liten avdeling inne fremmes. Kanskje er det dette informantene sikter til.
- En annen informant tror barna må tenke at det er helt fantastisk å leke, undre, utforske og lære ute i naturen. Eller i hvert fall ute, og at de foretrekker å være ute.
Når barna ønsker å bli hentet inne av foreldre, er det sikkert fordi, når de var ute på formiddagen, reflekterer informantene, ble de litt mett, og fordi det er isete og kanskje litt kjedelig i hagen nå. Hen resonerer seg frem til at de voksne må styre utetiden ut ifra hvordan de vurderer barnas behov, og trekker inn sommeren som gir barna mer å gjøre og leken blir bedre og mer dynamisk.
- Og så har vi informantene som trekker frem bevisste voksne som prøver å være forbilder og finner gode, naturlige lekeplasser til barna, hen fremmer barnas kompetanse til å leke. De har blant annet funnet en plass i skogen med mange

klatretrær, og turområdene deres er ifølge informanten vante, naturlige arenaer der barna er flinke til å leke.

Informanten sier de går i fordypning om det er nødvendig, og gir barna små redskaper de kan bygge videre på, de peker ut forskjellige ting og inspirere til lek.

Jeg mener de første to informantene beskriver barna ut fra hva de observerer og erfarer, at de prøver å sette seg inn i barnas verden. Ifølge Askland (2020, s. 62) kreves det forståelse for egne motiver, behov og situasjoner for å kunne leve seg inn i andres situasjoner.

Han mener innlevelse er avhengig av at vi løsriver oss fra egne perspektiver og fokuserer helt og fullt på barnets perspektiv, at vi er desentrert.

Den siste informanten vinkler voksenrollens betydning inn på barns atferd i naturen.

Bakke (2011, s. 162) nevner at det er viktig at de voksne er bevisste på at de er rollemodeller, fordi når barn observerer andre kan det ha stor betydning for deres opplevelse av og holdning til naturen.

Den første informanten setter fokus på barnas kroppslige aktivitet og mestring i naturen.

Barnas fysiske utfoldelse, selvstendighet og sosialisering trekkes frem som viktige ferdigheter. Dette synet er i tråd med rammeplanens (2017, s. 10) føring om å lære barna å ta vare på seg selv, hverandre og naturen.

Det kan være en fin måte å lære barn om naturen og utvikle deres omsorg og respekt for miljøet, men barn som ikke klarer å delta i aktiviteter på samme måte som andre kan føle seg ekskludert og må tas ekstra hensyn til.

Den andre informanten setter fokus på barnas ønsker og behov for å være ute, og at de voksne må tilpasse seg etter barnas skiftende ønsker og behov. Og jeg mener sommeren kan by på et mangfold av planter og fugleliv, i tillegg til dynamisk lek.

Gunnestad (2019, s. 76) fremmer pedagogen med åpent sinn og våkent blikk for barns uttrykk i aktivitet og lek, da det gir mulighet til å identifisere behovene til både enkeltbarn og hele barnegruppen, og sikre at pedagogen arbeider med som er mest relevant for barna nå.

Han mener barnehagelæreren skal ta utgangspunkt i barnas interesser, samtidig som interessefeltet skal utvides og skape nye interesser (ibid. s. 78).

Å tilpasse seg barnas behov og ønsker kan sikre at alle barna føler seg inkludert, og utvikler egne interesser og utforsker nye områder, men om noen barn føler at utfordringene er for lave eller for høye, må det tilrettelegges for deres nivå.

Den tredjes fokus derimot minner oss om at voksne kan spille en viktig rolle i å skape en positiv utetid for barna, der de voksne er gode forbilder og gir barna muligheten til å utfolde seg og være kreativ. Ifølge Holter og Langholm (2014, s. 99) beskriver Kunzli didaktikk som kunsten å vise fram noe, dra oppmerksomhet til noe eller peke på noe. De mener dette er en god beskrivelse på hvordan en barnehagelærer kan utøve sin pedagogiske aktivitet i naturen på en god måte. Jeg mener barnas kreativitet, nysgjerrighet og kanskje selvstendighet kan utvikles. Men for å lykkes med denne utviklingen må det nødvendigvis være en balanse mellom barnas frihet og veiledning, og aktivitetene må være tilpasset barnas alder og nivå for å være trygge og utfordrende, og for at alle skal kjenne seg inkludert og engasjert i kreativ utfoldelse.

Jeg vil trekke Askland (2020, ss. 43,44) sitt bilde av barnet inn her, da det blant annet innebærer bildet en har av seg selv, selvinnsikten og ens egen persepsjon.

Informantenes egne erfaringer og forventninger, og deres oppmerksomhet og forståelse for barnas verden, spiller tydeligvis inn på deres oppfattelse av hvordan barna opplever naturen som arena for lek, undring, utforskning og læring.

Informantene fremhever barnas positive syn på å ferdes i naturen, og en av dem prøver å forklare, og kanskje forstå, hvorfor barna ville være inne istedenfor å gå ut på ettermiddagen. De har et klart bilde av det er positivt for barna å være ute, og gjerne på naturområder der det er mye å gjøre. De mener det er sunt for den psykiske og fysiske helsen, og barna blir mer robuste og selvstendige, noe som bringer oss inn på hva informantene vektlegger kan være barnas utbytte i arbeidet med naturens mangfold.

5.4.2 Barnas utbytte

Alle informantene er innom vedlikehold av natur:

En mener vi utdanner de som skal ta vare på naturen, forvalte den. De har ruskenaksjoner hver vår.

En mener barnas erfaring med naturen gir dem innblikk i at naturen er verdifull og bærekraftig.

Og en mener det er kjempeviktig å bli bevisst på hvordan vi behandler naturen.

Bakke (2011, s. 162) mener personalet har en unik mulighet til å tilegne barna innsikt i naturmangfold, naturvern og bærekraftig utvikling. Hun mener det kan bidra til kommende generasjoners kunnskap og holdninger, som er nødvendig for å ta gode valg for naturen.

Langholm et al. (2017, s. 57) mener barn gjennom undring, spørsmål, utfordringer og opplevelser av mestring, motiveres til å lære mer. Jeg mener det kreves kunnskapsrike, påkoblede og observante voksne for å oppdage og respondere på dette. En tilnærming som kan være utfordrende i en mangfoldig og variert arbeidsdag.

Holter og Langholm (2014, s. 87) er tydelige på at gode naturopplevelser og kjennskap til naturmangfoldet er vesentlig for at mennesker skal bli miljøbevisste. Jeg mener personalets engasjement og kompetanse kan påvirke kvaliteten på barnas utbytte av opplevelser i naturen.

Personal som mangler kunnskap og ideer til meningsfylte aktiviteter og opplevelser, som gir barna innsikt og forståelse for naturens betydning for mennesker, kan resultere i at barna ikke får den nødvendige erfaringen som skal til for å utvikle en positiv holdning til naturen.

Barns deltakelse i søppelplukking kan være opplysende om hvordan ivareta og respektere naturen, men hvorfor det er virkningsfullt kan behøve en forklaring. Da mener jeg Bakkes (2017, s.97) eksperiment, der plantedeler, havregryn, en papirbit og en plastpose legges under hver sin stein, er fint å benytte, det vil gi barna et visuelt bilde av hva som skjer med de ulike gjenstandene ute, og kan utvikle deres ferdigheter og kunnskap om miljøvern.

Da kan barna få innblikk i at naturen er verdifull og bærekraftig, og bli mer bevisst på hvordan behandle og forvalte den.

Andre utbytter som nevnes er:

- Frisk luft, klare tanker og at barna erfarer at de leker like godt ute som inne.
Her trekker informanten både fysiske og psykiske effekter frem, og sammenlikner ute- og innelek.
- Barna blir glad i naturen, lærer om, erfarer og kan høste av naturen, blir robuste og det viktigste er at de leker.
Her konkluderer jeg med at naturen er viktig, men leken viktigst. Min forståelse av informantens utsagn er at barns lek i naturen gjør dem robuste og gir dem erfaring og læring om blant annet hva som kan høstes.
- Barna blir robuste, selvstendige, selvhjulpen, kreative og lærer å klare å ta vare på seg selv. Det er spesielt viktig med den psykiske og fysiske helsen ute.
Jeg mener utfordringer i trygge omgivelser og veiledning, støtte og engasjement fra personalet er nødvendig for barnas unike utvikling i denne settingen.

Fjørtoft og Reitan (2003, s. 26) støtter seg til flere forskere når de sier at barn leker bedre, mer variert og mer kreativt ute enn inne, og det blir mindre støy og konflikter blant barna.

Følgende trekker jeg konklusjonen at sosialisering og inkludering i lek kan være enklere ute enn inne. Uten å forringe leken inne, da den er nødvendig og nyttig på sitt vis.

Videre fremmer de naturens utfordrende terreng i forhold til barns utholdenhet, kroppsbeherskelse og mestring (ibid., s. 27). Barns søk etter utfordring og mestring i naturen mener jeg kan være med å styrke deres fysiske og psykiske helse. Kanskje blir de mer robuste også. Langholm et al. (2017, s. 55) fremmer også barns mestring i naturen når de opplyser at mestring har betydning for barns selvoppfatning, og gir derfor enda en pedagogisk grunn for å arbeide med barn i naturen.

Motoriske usikre barn kan ha større utfordringer i vanskelig terreng enn motorisk sterke barn, da de kan plages med å koordinere bevegelsene sine. Om det fører til at de blir mindre engasjerte i aktiviteter og hindret i å oppleve og utforske naturen på samme måte som motorisk sterke barn, bør personalet tilrettelegge for tilgjengelige og inkluderende aktiviteter. Ved å velge en enklere rute om mulig, tilby en hånd å holde i for støtte, og gi dem tid nok til å prøve ut utfordringer, ser jeg for meg at de vil oppnå mer tillitt til egne ferdigheter etter hvert.

Det er alt i alt mange gode utbytter for barn som får oppleve og utforske naturen og naturens mangfold om vi er oppmerksomme og tilrettelegger for alle barna, og opplever og utforsker sammen med dem.

5.5 Informantenes vurderinger

- "Det er sikkert mye vi gjør bra og sikkert mye vi kunne vært flinkere på".
- "Vi vurderer vel stort sett hver dag hva vi holder på med".
- "Du ser fremgang på ungene med tanke på at du ser at de mestrer mer. De har lyst til å være på tur. Det er en måte å evaluere det på".

Informantenes svar viser til at det er ulike vinklinger å vurdere og evaluere etter. En informant vektlegger kvaliteten på personalets arbeid, en annen kvantiteten på vurderingene, og tredje vektlegger barns mestring og tilnærming til naturen. Samlet sett mener jeg informantenes utsagn viser en positiv og reflektert holdning til evaluering, og fremmer viktigheten av å jevnlig vurdere arbeidet med blant annet barns opplevelse og utforskning i naturen.

Gunnestad (2019, s. 108) mener vurdering fremfor alt behøves for å kartlegge hvordan ting fungerer i den hensikt å forbedre og videreføre det pedagogiske arbeidet.

Når man anerkjenner at det alltid er rom for forbedring kan man vel både utvikle seg som pedagog og barnehageansatt, og det pedagogiske arbeidet.

Mens ved kontinuerlig og integrert evaluering på daglig basis kan man kanskje lettere se hva som kan forbedres, for å tilfredsstill barnas behov og interesser.

Og ved å bruke observasjon som evalueringsmetode kan man få innsikt i barnas respons på aktiviteter, deres utvikling og mestringsnivå, i tillegg til hva som eventuelt kan forbedres.

Gunnestad (2019, s. 109) er innom personalets uformelle observasjon på hvordan ting går til daglig, og mener det er nødvendig og viktig for kvaliteten i arbeidet, men han presiserer at det trengs dokumenterbar informasjon for en planmessig vurdering. I tillegg påpeker han viktigheten med hele personalets deltakelse i vurderingsprosessen, samt at barnas synspunkter er med i vurderingsgrunnlaget.

Personalets deltakelse innlemmes tydelig hos to av informantene, mens et barnesyn gjør seg gjeldende hos den tredje. Jeg mener det kan vanskelig gjøres å ikke involvere hva man oppfatter og forstår av barnas synspunkter i et vurderingsarbeid, og man kan nødvendigvis ikke ta en helhetlig vurdering uten å innlemme de man arbeider med i prosessen.

Dermed har jeg en formening om at et miljø der man jevnlig vurderer eget arbeid og samarbeider om vurdering av arbeidets virkning og resultat på barns utvikling, lek, danning og læring, skal man ha muligheten til å forbedre og utvikle det pedagogiske arbeidet, seg selv og barnehagen som pedagogisk institusjon.

Alt i alt mener jeg informantenes svar er pedagogisk relevante, mens summen av informantenes svar utgjør en mer helhetlig pedagogisk vurderingsprosess for arbeid med å bidra til barns opplevelse og utforskning av naturen og naturens mangfold.

6 Avslutning

Problemstillingen er: *"Hvordan bidrar barnehagen til barns opplevelse og utforskning av naturen og naturens mangfold?"* og er forsøkt besvart deskriptivt. Jeg vil nå gi en sammenfatning av funnene og resonere meg frem til en fullendt metode for å bidra til barns opplevelse og utforskning.

Jeg finner at informantene har gode muligheter til å bidra med at barn får oppleve og utforske naturen og naturens mangfold. De virket veldig kjent med barnehagens nærmiljø og muligheter for å ferdes i naturområder. Det kan være med på å bidra til at barna lære å orientere seg og ferdes trygt i nærmiljøets naturområder (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 56).

Informasjonen fra informantene gikk ut på å ta barna med ut, i hagen og på turer utenfor gjerdet. Barna kunne bruke naturområdene for å leke, erfare, utforske og undre seg på, så er de voksne til stede og tilgjengelig for støtte, oppmuntring, utfordring og veiledning. Eller de voksne tilrettela for aktiviteter som engasjerte barnegruppen og konsentrerte seg om å utvikle naturområdet med tilgjengelige naturmaterialer, og ga støtte, oppmuntring, utfordring og veiledning i forhold til det. Dette antyder hvilket mangfold av mulige pedagogiske opplegg, opphold i naturen kan ha.

Selv om det pedagogiske fokuset er noe ulikt og informantene uttrykker seg ulikt, leser jeg ut fra intervjutranskripsjonene at de ser på naturen og tuområdene sine som lekearenaer for barnas allsidige og kroppslige lek. Deres bruk av naturområdene gir barna førstehåndserfaringer og mulighet til stimuli for alle sanser (Langholm et al., 2017, s. 54). Det er barnas fysiske aktivitet og lek som fremmes som viktig med turer i naturen, så kommer utforskningen og undringen i naturen og naturens mangfold som et naturlig resultat av leken og aktiviteten.

Barna gis mulighet til å oppleve naturen, for så å utforske det barna undrer seg over sammen med dem, enten på tur eller bringe det til barnehagen, når de voksne er oppmerksomme og oppdager barnas undring.

Sammenfattet er informantene innom planlegging av når og hvor turer skal gå, barns medvirkning i å forberede turene, deres fysiske og kreative lek og aktivitet, barnas mulige oppfattelse av opphold i naturområder og utbytter, samt personalets tilstedeværelse og delaktighet i barnas aktivitet, vurdering av egne evner og kompetanse, og evaluering av arbeidets resultat; barns glede over å mestre på tur og ferdes i naturområder.

Ut fra informantenes svar sett under ett, samt innputt fra egen innsikt fra teorien, finner jeg at barnehagen kan bidra til barns opplevelse og utforskning av naturen og naturens mangfold ved;

- samarbeid i planlegging, der barns uttrykk, interesser og behov er medvirkende til hva som planlegges.
- Tilrettelegging og forberedelse til gjennomføring av turer til naturområder, der barn deltar i forberedelsene.
- Personalets engasjement, kunnskap om naturens innhold, oppmerksomhet og observasjonsevne, og deres pedagogiske innsikt i øyeblikket, mener jeg er bra for barns videre undring og utforskning, som kan lede til innsikt og læring om forhold i naturen.
- Evaluering av barns fysiske, sosiale, miljømessige og kognitive utvikling, som opplevelser, erfaringer, undring og utforskning i naturen kan ha innvirkning på.
- Vurdering av egen innsats, forståelse og påvirkning på barns opplevelser og utforskning, og deres lek, undring og læring i naturområder.
- Og ved samtaler med barna om deres syn på opplegget rundt barnehagens tilbud på friluftslivssiden.

Jeg finner at for å skape gode opplevelser og utforskning av naturen for barna er samarbeid, felles innsats og inkludering av barns yttringer viktig. Ved å jobbe sammen kan man dra nytte av hverandres ideer, styrker og kompetanser både for å øke egen kunnskap og innsikt, og for å skape et rikt og mangfoldig læringsmiljø for barna, og bidra til å inspirere deres nysgjerrighet og glede over å oppleve og utforske naturen og naturens mangfold. Et arbeid jeg setter pris på og gleder meg til å fortsette med.

7 Referanser

- Askland, L. (2020). *Kontakt med barn. Innføring i barnehagelærerens arbeid på grunnlag av observasjon* (3. utg.). Gyldendal.
- Bergsland, M. D., & Jæger, H. (2022). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Cappelen Damm Akademisk.
- Braute, J. N., & Bang, C. (1994). *Bli med ut! Barn i naturen*. Gyldendal Akademisk.
- Dalland, O. (2007). *Metode- og oppgaveskriving for studenter* (4. utg.). Gyldendal Akademisk.
- De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2019, 02 10). *Generelle forskningsetiske retningslinjer*. Hentet 02 12, 2023 fra De nasjonale forskningsetiske komiteene: <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/generelle/>
- Fjørtoft, I., & Reiten, T. (2003, 08). *Barn og unges relasjoner til natur og friluftsliv, En kunnskapsoversikt*. Hentet fra https://norskfriluftsliv.no/wp-content/uploads/2016/03/barn_och_ungas_relation_till_natur_och_friluftsliv_telemark.pdf
- FN-sambandet. (2022, 12. 21). *Naturmangfold*. (I. Løvslett Danbolt, Redaktør) Hentet fra FN-sambandet United Nations Association of Norway: <https://www.fn.no/tema/klima-og-miljoe/naturmangfold>
- Gotvassli, K. A. (2019). *Boka om ledelse i barnehagen* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Gunnestad, A. (2019). *Didaktikk for barnehagelærere. En innføring* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Hogsnes, H. D. (2010). Barnehagen i endring. I M.-L. Angell, S. Nordtømme, & H. D. Hogsnes (Red.), *Barnehagens læringsliv* (ss. 53-76). Fagbokforlaget.
- Holter, K., & Langholm, G. (2014). Utforskende naturfag i barnehagen. I S. Broström, T. Lafton, & M. -A. Letnes (Red.), *Barnehagedidaktikk, En dynamisk og flerfaglig tilnærming* (ss. 87-101). Fagbokforlaget.
- Jacobsen, D. I., & Thorsvik, J. (2022). *Hvordan organisasjoner fungerer* (5. utg.). Fagbokforlaget.
- Jansen, K. E. (2014). Utforskerstund som læringsaktivitet. I S. Broström, T. Lafton, & M.-A. Letnes (Red.), *Barnehagedidaktikk. En dynamisk og flerfaglig tilnærming* (ss. 66-86). Fagbokforlaget.
- Johannessen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6. utg.). Abstrakt forlag.
- Langholm, G., Hilmo, I., Holter, K., Lea, A., & Synnes, K. (2017). *Forskerfrøboka* (2. utg.). (G. Langholm, Red.) Fagbokforlaget.

- Larsen, A. K., & Slåtten, M. V. (2020). *Nye tider Nye barnehageorganisasjoner* (2. utg.). Fagbokforlaget.
- Lovdata. (2021, 06 01). *Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager*. Hentet fra Lovdata: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-06-22-1049>
- Moen, K. H. (2012). *Nærmiljø og samfunn i barnehagen* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Ratikainen, I. I., & Semb-Johansson, A. (u.d.). *Økosystem*. Hentet 01 08, 2023 fra Store norske leksikon på snl.no: <https://snl.no/%C3%B8kosystem>
- Skoglund, T., & Sundvall, P. (2017). *Pedagogisk ledelse i barnehagen*. Universitetsforlaget.
- Stai, S. (2021, 04 03). *Planlegging av pedagogisk innhold*. Hentet fra NDLA, Nasjonal Digital Læringsarena: <https://ndla.no/article/30385>
- Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen, innhold og oppgaver*. Utdanningsdirektoratet.
- Utdanningsforbundet. (2018). *Bemanningsnorm og skjerpet pedagognorm i barnehagene. Ressurshefte 5/2018*. Hentet fra Utdanningsforbundet: https://www.utdanningsforbundet.no/globalassets/var-politikk/publikasjoner/ressurshefter/ressurshefte_2018.05_bemanningsnorm_pedagog_norm_barnehage.pdf

8 Vedlegg

8.1 Informasjons- og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Barns opplevelse og utforskning i naturen og naturens mangfold»

Ledelse av barns læring i et nærmiljøperspektiv?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å kartlegge muligheter for barn å tilegne seg kunnskap og erfaring om mangfold i naturen. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

I forbindelse med besvarelse av bachelor trenger jeg, Elisabeth Solvang Søråas, deltidsstudent ved Dronning Mauds Høgskole for barnehagelærerutdanning, informanter som kan svare på spørsmål omhandlende barnehagebarns befatning med mangfold i naturen.

Formål

Målet er å kartlegge arbeidsmetoder som kan fremme barns interesse for mangfold i naturen. Formålet med å fremme barnas interesse ligger i betydningen av å ivareta naturens mangfold. For å vite hva man skal bevare finner jeg at det kan være greit å vite noe om det man skal bevare.

Problemstillingen til min bacheloroppgave er derfor følgende: : *"Hvordan bidrar barnehagen til barns opplevelse og utforskning av naturen og naturens mangfold?"*

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget av informanter er bestemt ut fra problemstillingens kriterier. Jeg trenger å intervju og prate med ansatte i barnehager for å få et reelt, virkelighetsnært og pedagogisk syn på hva som kan egne seg som arbeidsmetoder for å fremme barnehagebarns interesse og kunnskap om mangfold i naturen.

Ansatte pedagogiske ledere i barnehager vil utgjøre et naturlig utvalg av informanter, da de kan besvare spørsmål med pedagogisk innhold profesjonelt.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du bestemmer deg for å hjelpe meg med dette forskningsprosjektet, innebærer det at vi må avtale og sette av tid til å møtes, enten på avtalt sted eller digitalt (Zoom).

Intervjuguide får du i forkant av avtalt tid, da kjennskap til hva jeg er ute etter muligens kan forenkle samtalen. Jeg tar lydopptak av intervjuet og om nødvendig noen notater. Innsamlet data vil bli brukt for å besvare problemstillingen om barnehagebarns muligheter til å bli kjent med naturens mangfold.

Lydopptak av intervju vil gjøre analyse av informasjon mer pålitelig da samtalen vil bli transkribert i sin helhet, ingen informasjon går tapt. I tillegg vil samtalen kunne flyte bedre, fremfor å bli avbrutt av min, intervjuers, nedskrivning av gitte svar fra informant.

Lydopptaker/diktafon vil være frakoblet internett fra før opptak starter til transkribering og følgende sletting av lydopptak er gjennomført.

Transkribering og lydopptak er tilgjengelig for informant om ønskelig, under arbeid med prosjekt.

Både opptak, transkripsjon av intervju/samtale og eventuelle notater vil bli slettet/makulert etter avsluttet prosjekt.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan jeg oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene fra deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrevet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Ved behandlingsansvarlig institusjon vil min veileder høyskolelektor Arnt Nordli ha tilgang til min besvarelse av bachelor der anonymisert innhold fra intervju/samtale vil befinne seg, og om nødvendig den anonymiserte transkripsjonen. Han vil ikke ha/få tilgang til lydopptak.

Informanten vil ikke kunne gjenkjennes i bachelor-besvarelsen. Ferdig arbeid av datamateriale (lydopptak og transkripsjon) vil være tilgjengelig for informant å lese om ønskelig, før innlevering av bachelor 21.april 2023.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes når oppgaven blir godkjent, muligens i mai/juni 2023. Etter prosjektslutt vil datamaterialet (lydopptak) med dine personopplysninger (stemme) slettes. I tillegg vil transkripsjon og eventuelle notater slettes/makuleres.

Hva gir meg rett til å behandle personopplysninger om deg?

Jeg behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning ved

- emneansvarlig Mirjam Dahl Bergsland, mdb@dmmh.no / 73 80 52 35 / 934 91 452
- veileder høyskolelektor Arnt Nordli, ano@dmmh.no / 73 56 83 63
- bachelorstudent Elisabeth Solvang Søråas, eliza.soeraas@gmail.com / 926 17 743

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig(veileder)

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Mangfold i naturen» - Ledelse av barns læring i et nærmiljøperspektiv, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju med lydopptak

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

8.2 Intervjuguide

Intervjuguide
for pedagogiske ledere i barnehage
Mangfold i naturen
Ledelse av barns læring i et nærmiljøperspektiv

- 1) Hvor mange barn er det på avdelingen?
  - a) Hva er aldersspennet på barna?

- 2) Hvor mange voksne er det på avdelingen daglig?
  - a) Hva er pedagogtettheten?

- 3) Hvilke naturområder er i bruk for å gå turer i/til?

- 4) Beskriv en tur du liker
  - a) Hvorfor liker du denne turen?

- 5) Hvordan planlegges turene?
  - a) Hvem er med å planlegge?
  - b) Hva er det pedagogiske innholdet/fokus for turene?

- 6) Hvordan jobber dere for at barna får oppleve og utforske naturen og naturens mangfold?
  - a) Hva av naturens mangfold benyttes i arbeidet (fugler, dyr, insekter, planeter)
  - b) Hvordan tenker du at barna opplever naturen som en arena for lek, undring, utforskning og læring?
  - c) Hvilke utbytter mener du barna kan ha av arbeid med naturens mangfold?

- 7) Hvordan vil du vurdere/evaluere avdelingens arbeid med naturens mangfold?
  - a) Hvordan erfarer dere at dere har fått til det dere ønsker/planlegger/jobber for at barna skal erfare og lære?

- 8) Er det noe du vil tilføye? Egen erfaring, kunnskap, mening...?

Tusen takk for at du stiller opp til denne samtalen 😊

8.3 Utrekning pedagognorm

Pedagognorm

Opplysningene om pedagognormen er hentet fra Lovdata sin forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager (Lovdata, 2021).

- Minst 1 pedagogisk leder per 7 barn under tre år
- 1 pedagogisk leder per 14 barn over tre år

Antall barn:	18 barn over tre år + 16 barn over tre år = 34 16 barn 2-6 år: 4 under tre år = 8 barn, 12 over tre år + 8 = 20 34 + 20 = 54
Antall pedagoger:	3 pedagoger 3 dager i uken 4 pedagoger 2 dager i uken
Antall pedagoger per barn:	54 barn/3 pedagoger = 18 barn per pedagog 54 barn/4 pedagoger = 13,5 barn per pedagog
Pedagoger per barn per dag i arbeidsuken (5 dager)	3 pedagoger 3 dager i uken = 18 barn per pedagog 4 pedagoger 2 dager i uken = 13,5 barn per pedagog
Antall arbeidsdager tilsammen:	1 arbeidsuke = 5 dager 3 pedagoger * 5 dager = 15 arbeidsdager til sammen 15 dager + 2 dager (ekstra pedagog) = 17 dager til sammen
Resultat:	I løpet av en arbeidsuke på til sammen 17 arbeidsdager er det 3 dager med 3 pedagoger, som utgjør 18 barn per pedagog 2 dager med 4 pedagoger, som utgjør 13,5 barn per pedagog Pedagognormen er oppfylt 2/17 arbeidsdager

- En avdeling har 18 barn i alderen 4-6 år, har 4 ansatte fire dager i uken, 3 ansatte en dag uken. 1 pedagog
- En har 16 barn i alderen 2-6 år, har 4 ansatte to dager i uken, 3 ansatte tre dager i uken. 1 pedagog 3 dager, 2 pedagoger 2 dager
- Og en har 16 barn i alderen 3-6 år, der 4 ansatte og en vikar veksler på å fylle hver arbeidsdag med 3 ansatte på avdelingen. 1 pedagog